

Commissie Zorgvuldig Bestuur

CZB/KL/KSO/2023/492

BETREFT: Aanrekenen van schoolkosten

1. PROCEDURE

1.1. Ontvangst: 24 november 2023

1.2. Verzoeker

(X), ouder van een leerling.

1.3. Verweerder

- School: (Y)

- Schoolbestuur: (Z)

1.4. CZB

Bij aangetekende brief van 23 november 2023 zendt de verzoekster haar klacht aan het secretariaat van de Commissie.

Bij e-mail van 1 december 2023 wordt de ontvangst van de klacht bevestigd en aan de verzoekster gevraagd om de schoolfacturen waarnaar wordt verwezen in de klacht over te maken.

Per e-mail van 4 december 2023 maakt de verzoekster de gevraagde schoolfacturen over.

Bij aangetekende brief van 5 december 2023 wordt het schoolbestuur door het secretariaat in kennis gesteld van de klacht, van de datum en plaats van de zitting en van de mogelijkheid om een verweerschrift in te dienen en wordt de e-mail correspondentie met de verzoekster d.d. 1 en 4 december 2023 en het daarbij gevoegde stuk betreffende de schoolfacturen overgemaakt. Op dezelfde dag wordt een e-mail gestuurd aan het schoolbestuur en aan de directie van de school met in bijlage een afschrift van de uitnodiging, van de klacht en van de e-mail d.d. 1 en 4 december en het bijgevoegde stuk (schoolfacturen).

Bij e-mail van 5 december 2023 wordt de verzoekster eveneens uitgenodigd voor de zitting van de Commissie Zorgvuldig Bestuur.

Bij aangetekende brief van 13 december 2023 bezorgt de verwerende partij het secretariaat een verweerschrift. Op dezelfde datum wordt het verweerschrift door de verwerende partij ook per e-mail overgemaakt aan het secretariaat.

Bij e-mail van 14 december 2023 wordt het verweerschrift (met bijlage) aan de verzoekster overgemaakt.

Bij e-mail van 20 december 2023 laat de verzoekster weten dat zij niet kan aanwezig zijn op de zitting van 10 januari 2024.

De heer (Yy), directeur van (Y), en de heer (Yz), coördinerend directeur (verwerende partij) werden gehoord tijdens de zitting van 10 januari 2024.

Bij e-mail van 11 januari 2024 heeft de heer (Yy) bijkomende informatie bezorgd aan de Commissie Zorgvuldig Bestuur.

Bij e-mail van 17 januari 2024 heeft de Commissie de verwerende partij verzocht een aantal bijkomende stukken en informatie over te maken. Dit werd door de verwerende partij bezorgd met een e-mail van 31 januari 2024.

De bijkomende informatie werd telkens aan de verzoekende partij bezorgd per e-mail van 17 januari 2024 respectievelijk van 2 februari 2024.

2. INHOUD van de KLACHT

Verzoekster dient klacht in omwille van te hoge schoolfacturen, de weigering om een financiële oplossing te zoeken wanneer zij aangaf dit niet allemaal in één keer te kunnen betalen, de dreigingen tegenover een leerling dat zij niet meer zal mogen deelnemen aan de lessen en het niet reageren op de klacht die zij hun hieromtrent stuurde.

De verzoekster stelt dat haar dochter, die ingeschreven is in het 4de middelbaar haar – en schoonheidsverzorging in de school (Y), in september 2023 voor meer dan 550,00 euro aan rekeningen meekreeg voor het bestellen van materiaal specifiek voor deze studierichting. Dit moest allemaal binnen 14 dagen gekocht/betaald zijn. De verzoekster stelt dat de school mondeling gedreigd heeft dat zij de lessen niet meer zou mogen bijwonen zonder materiaal omdat zij dit niet allemaal in één keer kon betalen en haar dochter dus niet al het materiaal had. Materiaal van de school gebruiken in afwachting van het eigen materiaal werd niet toegestaan. Volgens de verzoekster heeft zij de school gecontacteerd via Smartschool om het probleem aan te kaarten maar op het moment van de klacht had zij nog geen antwoord mogen ontvangen van de directie noch van de vakspecifieke leerkrachten. Wel kreeg zij een antwoord van een andere leerkracht met verwijten in verband met het vorige schooljaar, de financiële kwestie negerend.

De verzoekster stelt ook nog dat men op de school doorheen het jaar zelf modellen moet voorzien om op te oefenen. Wanneer dit niet kan worden voorzien, kan niet worden geoefend en worden punten afgetrokken. De verzoekster meent dat haar dochter hierdoor wordt benadeeld. Zij had dit probleem het vorige jaar ook al aangekaart, zonder reactie van de school. Zij vindt het spijtig dat de school hierin geen oplossing wil zoeken.

Intussen had de verzoekster nog bijkomende schoolrekeningen ontvangen van 550 euro; 150 euro voorschot op de schoolfactuur en 400 euro voor een schooluitstap (waarvan ook weer 150 euro binnen 14 dagen te betalen of kind mag niet mee). Nog voordat de helft van het schooljaar om is had zij dus al voor meer dan 1.100,00 euro aan rekeningen ontvangen voor haar dochter. Daarbovenop komen nog de hoge kosten voor trein – en busabonnement. Er wordt door de school duidelijk geen rekening gehouden met ouders die het financieel moeilijker hebben.

In de e-mail die de verzoekster op 4 december 2023 nog stuurde, verduidelijkte zij dat de 550 euro aan schoolmateriaal die zij eerder vermeldde, een schatting was. Uiteindelijk gaat het over meer geld.

Zij stelt dat de school haar geen duidelijk overzicht bezorgd heeft wat zij nu exact moest aankopen en wat niet, ook niet na expliciete vraag hierom.

Zij verwijst naar de aankoop van volgend materiaal specifiek voor de richting:

- Districos: 114,95 euro (1 borstel van 350 euro werd weggelaten gezien absurde prijs), te bestellen voor 16 september 2023;

- BellePierre: 150 euro niet verplicht, dit mogen ook de penselen van Districos zijn
- Pivot Point: 428,61 euro, te bestellen voor 15 september 2023
- Via school: 58 euro, voor effileerschaar en de rest zou niet verplicht zijn (rest 221,1 euro), te bestellen voor 25 september 2023
- HAIRCO: +/- 26 euro, te bestellen voor half september.

Verder verwijst zij nog naar de schoolrekening voor GWP (W) van 400,00 euro (waarvan 150,00 euro voorschot te betalen voor 20 oktober 2023 en 250,00 euro voor 1 maart 2024), evenals een voorschotfactuur op de schoolrekening van 150,00 euro, opgemaakt op 13 oktober 2023.

Ze voegt er nog aan toe dat zij de volgende schooljaren een duidelijke lijst zou willen ontvangen waar opstaat welk materiaal verplicht is en welk niet, evenals de mogelijkheid dit materiaal bij de firma of merk van eigen keuze aan te kunnen kopen.

3. INHOUD van het VERWEER

De verwerende partij stelt inzake de te hoge schoolfacturen in 4 HASV dat zij zich ervan bewust is dat dit een dure richting is. Daarom doen zij hun uiterste best om de kosten zo laag mogelijk te houden.

Wat de schoolfacturen voor 4 HASV voor dat schooljaar betreft, werden aan de verzoekster vooralsnog twee facturen aangeboden.

De eerste is een factuur van 13 oktober, zijnde een voorschotfactuur van 150,00 euro. In heel wat richtingen hanteren ze het principe van deze voorschotfacturen opdat de betalingen meer gespreid kunnen gebeuren. Naast deze voorschotfactuur volgt er in december nog een tussentijdse factuur, waarbij de voorschotfactuur in rekening gebracht wordt (mits betaald) en een eindfactuur in juni.

De tweede factuur dateert van 6 november en is een factuur voor de meerdaagse extra muros-activiteit (26-29 maart 2024) ten bedrage van 400,00 euro. Momenteel is de afspraak binnen de school dat de leerlingen 1x per graad op GWP kunnen, waarbij de organiserende leerkrachten zich dienen te houden aan het maximumbudget van 500,00 euro. De deelname aan deze GWP is niet verplicht, zoals ook gestipuleerd in het schoolreglement. Voor de thuisblijvers wordt een “thuisGWP” voorzien op school, aan een minimale kostprijs.

Verder zou de tussentijdse factuur van december eerstdaags verstuurd worden. Hierin zou een bedrag van 84,50 euro voor leerlinggebonden middelen opgenomen zijn, zijnde onder andere verbruiksproducten voor haarverzorging en schoonheidsverzorging, 10,00 euro voor kopieën, 33,50 euro teambuildingactiviteit en 58,99 euro werkkledij schort (dit is geen verplichte aankoop maar de verzoekster zou hebben aangegeven deze schort opnieuw te willen aankopen). Na creditering van de voorschotfactuur van 150,00 euro is het openstaande saldo 36,99 euro. In juni zou dan de eindfactuur volgen, waarin vermoedelijk nog ongeveer 25,00 euro voor kopieën, 20,00 euro voor schoolreizen, uitstappen en 12,00 euro werkkledij schort restbedrag zal worden aangerekend.

De verwerende partij wijst erop dat in het schoolreglement gewag wordt gemaakt van een raming van 445,00 euro, zonder boeken voor 4 HASV. De kosten van een eventuele GWP staan hier los van. De uiteindelijke eindfactuur zal bij benadering uitkomen op 185,00 euro, zonder de niet-verplichte tweedaagse zelfs op 151,50 euro.

De overige effectieve kosten in 4 HASV, zoals ook aangegeven in de tabel bij het document “brief aankoop materialen” zijn: 428,61 euro Pivot Point, waarin onder andere ook de

volledige online cursus zit, 38,45 euro Hairco, 16,15 euro Dirico en 9,00 euro Districtos en 0,00 euro BellaPierre.

Volgens de verwerende partij werden alle documenten op 1 september meegegeven en overlopen met de leerlingen. Ook het begeleidende document en de hierin voorziene tabel zouden duidelijkheid moeten scheppen dat enkel de aankopen bij Pivot Point, Hairco en Dirico verwacht worden.

Opgeteld met de schoolfacturen en de daar voorziene kost van 185,00 euro komt het totale kostenplaatje voor 4 HASV dan op 634,71 euro. Hierin is de volledige online cursus inbegrepen en is de afweging gemaakt dat de materialen ook effectief (levenslang) eigendom blijven van de leerlingen.

Wat de onduidelijke communicatie en weigering tot zoeken naar een financiële oplossing betreft, wijst de verwerende partij erop dat alle bestelformulieren meegegeven werden op 1 september en ook overlopen werden met de leerlingen. Ook de tabel in het document “aankoop schoolmateriaal” geeft duidelijk aan dat enkel aankopen bij Pivot Point, Hairco en Dirico nodig zijn in het 4de jaar. Volgens de verwerende partij was hierover ook nog verduidelijkende communicatie tussen de verzoekster en collega’s mevrouw (Yv) en mevrouw (Yw) op 12 september en 13 september. Op 21 september 2023 was er opnieuw een vraag omtrent het aan te kopen materiaal. Er kwam een reactie van mevrouw (Yv), dewelke soms nogal ongelukkig geformuleerd was. Er werd getracht telefonisch contact op te nemen. Dit lukte niet met de mama, wel met de papa.

Op 23 november 2023 kwam er dan een klacht binnen bij de algemeen directeur van de scholengroep. De schooldirecteur nam op 28 november 2023 telefonisch contact op en koppelde de dag nadien terug via Smartschool, waarbij onder andere duidelijk werd gemaakt dat de factuur van de GWP wel gespreid kon betaald worden. Hij wijst erop dat de externe firma’s ook niet openstaan voor gespreide betalingen. Bij Pivot Point bijvoorbeeld kan dit enkel mits betaling van een bijkomende kost van minimaal 75,00 euro.

Op 5 december 2023 zat de schooldirecteur nog samen met de betrokken leerkrachten en werd mevrouw (Yx) uitgenodigd om ook hierover terug te koppelen.

De verwerende partij wijst er nog op dat wat betreft de kosten van de schoolfacturen in het schoolreglement duidelijk aangegeven staat dat op vraag van de ouders steeds een afbetalingsplan kan opgesteld worden in overleg met de financiële dienst.

Daar waar de verzoekster stelt dat gedreigd werd met exclusie van onderwijs, wijst de verwerende partij erop dat elke uitspraak in de juiste context moet worden geplaatst. Als een leerkracht al zou gezegd hebben dat de lessen niet kunnen bijgewoond worden zonder materiaal, moet dit eerder als proactief/preventief beschouwd worden. Wel kunnen bepaalde oefeningen niet gedaan worden als men niet over het materiaal beschikt en alle andere oplossingen uitgeput zijn.

Tenslotte klaagt de verzoekster nog aan dat leerkansen worden ontnomen wanneer niet voor een model gezorgd kan worden. Volgens de verwerende partij kunnen de leerlingen voor een aantal doelen elkaars model zijn, maar voor enkele andere doelen is een “extern” model noodzakelijk. De school begrijpt dat het in uitzonderlijke omstandigheden niet mogelijk is om voor een model te zorgen. In de praktijk trachten ze dit op te vangen met noodoplossingen, maar in eerste instantie wordt wel verwacht dat de leerlingen zelf voor een model zorgen. Dit werd reeds voorgelegd aan de Pedagogische Begeleidingsdienst en afgetoetst aan de regelgeving, waarbij geadviseerd werd om duidelijk aan te geven dat een leerling wanneer deze niet voor een model kan zorgen, de evaluatie en dus zijn leerproces hypothekeert maar dat er bij een delibererende klassenraad op basis hiervan niet tot een C-

attest kan overgegaan worden, maar enkel tot een uitgestelde beslissing indien deze bijkomende informatie vereist is. In de praktijk proberen ze voor oplossingen te zorgen, zodat het niet tot een uitgestelde beslissing moet komen op een delibererende klassenraad.

Op 11 januari 2024 bezorgde de directeur van de school bijkomende informatie aan het secretariaat van de Commissie Zorgvuldig Bestuur. Hierin werd verduidelijkt dat het artikel “*Allerlei Huur schooleigen materiaal à € 6,00*” zoals opgenomen op de tussentijdse factuur de “huur” door de school betreft van door de school ter beschikking gestelde atlassen, woordenboeken, laptops (enkel voor gebruik op school), alsook de licentie voor “*Van Dale online*”.

Op 31 januari 2024 antwoordde de verwerende partij nog op de bijkomende vragen gesteld door de Commissie Zorgvuldig Bestuur. Hierin werd onder andere verduidelijkt dat gezien de eigen sportaccommodatie de ganse week volledig volzet is, zij op bepaalde momenten ook gebruik moeten maken van externe (te huren) sportinfrastructuur voor de lessen LO, waarvoor ze een minimale bijdrage (0,50 euro voor gebruik sportinfrastructuur) doorrekenen aan de leerlingen. Wat betreft de 5,00 euro voor “materiaal: kleurproducten en shampoo” stelt de verwerende partij dat dit een kost betreft die aangerekend wordt voor het verbruik van kleurcrèmes, balsem, shampoo, ... tijdens de praktijklessen haarverzorging (= 13u/week) wanneer leerlingen ‘werken’ op oefenhoofden of op elkaar. Wanneer leerlingen deze oefening uitvoeren op externe modellen of klanten, wordt deze kost gedragen door de leeronderneming van deze richting. De 70,00 euro voor “materiaal: schoonheidsverzorging” betreft een kost die aangerekend wordt voor het verbruik van make-up, handverzorging, gelaatsverzorging, ... tijdens de praktijklessen schoonheidsverzorging (= 5u/week) wanneer leerlingen ‘werken’ op elkaar. Deze kost is hoger dan die bij de verbruiksproducten haarverzorging, omdat deze producten ook veel duurder in aankoop zijn. Inzake de 6,00 euro voor huur schooleigen materiaal verduidelijkt de verwerende partij nog dat dit niet altijd één-op-één materiaal is, maar gemeenschappelijk materiaal dat in het lokaal ter beschikking is. Dit is een bewuste keuze geweest, zeker in de richtingen arbeidsmarktfinaliteit, net om deze leerlingen en hun ouders niet één op één op kosten te jagen door ook nog eens de aankoop/huurkoop van een laptop (à 600 euro), een atlas (à 35 euro), een rekenmachine, ... te verwachten.

4. ZITTING COMMISSIE

4.1 Datum en uur: 10 januari 2024 om 13u (hoorzitting) en 20 februari 2024 om 13u (beraadslaging).

4.2 Kamer

Kamer bevoegd voor het secundair onderwijs, het deeltijds kunstonderwijs, het volwassenenonderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding.

4.3 Commissieleden

De Commissie is in overeenstemming met artikel VII.2 Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs en de ministeriële besluiten van 14 juli 2015 en 21 mei 2019 betreffende de samenstelling van de Commissie Zorgvuldig Bestuur als volgt geldig samengesteld:

De heer Bengt Verbeeck, voorzitter.

Ivo Van Genechten, Rita Lambregts, Paul De Cock en Ingeborgh Verbruggen, leden.

4.4 Aanwezige betrokkenen, getuigen, deskundigen, raadslieden

- Voor verzoekende partij: /

- Voor verwerende partij:
 - de heer (Yy), directeur (Y);
 - de heer (Yz), coördinerend directeur.

4.5. Stemming

De Commissie heeft na beraadslaging eenparig de volgende conclusies en beslissing opgesteld.

5. BESLISSING

5.1. Regelgeving

** Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele rechten van 19 december 1966.*

Artikel 13 bepaalt dat de Lid-Staten zich engageren om het middelbaar onderwijs door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs, voor ieder beschikbaar en algemeen toegankelijk te maken.

** Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989.*

Artikel 28 bepaalt dat de Lid-Staten het recht erkennen van het kind op onderwijs en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, ervoor te zorgen de ontwikkeling van het secundair onderwijs aan te moedigen, voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk.

** Grondwet*

Artikel 24, § 3, eerste lid: “De toegang tot het onderwijs is kosteloos tot het einde van de leerplicht”.

** Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs*

Art. VII.5.

De Commissie beslist over de gegrondheid van klachten van belanghebbenden inzake :

1° de internationaalrechtelijke en grondwettelijke beginselen inzake de kosteloosheid van het onderwijs, de beginselen vermeld in artikel 27 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, artikel 35 van de codificatie betreffende het secundair onderwijs, en artikel 6, 6°, van het decreet van 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding, de bijdrageregeling, bedoeld in artikel 27bis en 27ter, §1, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, en de regeling met betrekking tot persoonlijke bijdrage, bedoeld in artikel 38 tot en met 41 van het decreet van 16 juni 2023 over de onderwijsinternaten;

2° (...)

3° (...)

Wanneer zij oordeelt dat een klacht gegrond is, kan zij beslissen om:

1° een gedeeltelijke terugbetaling van het werkingsbudget van de betrokken school of centrum, het betrokken centrum voor leerlingenbegeleiding of de betrokken school voor deeltijds kunstonderwijs op te leggen. De terugvordering of inhouding kan echter niet meer bedragen dan 10 procent van dat werkingsbudget en kan er niet toe leiden dat het aandeel in het werkingsbudget dat bestemd is voor personeelsaangelegenheden in absolute cijfers kleiner wordt dan wanneer de maatregel niet zou getroffen zijn;

2° (.....)

Deze sanctie wordt slechts uitvoerbaar de dag nadat de termijn om beroep in te stellen bij de Vlaamse regering verstreken is.

Voorafgaandelijk aan het opleggen van een sanctie nodigt de Commissie het betrokken schoolbestuur of het betrokken bestuur uit om de bestreden rechtshandeling in te trekken of te herzien of in een passende genoegdoening te voorzien.

** Codex Secundair Onderwijs*

Art. 35. In het door de Vlaamse Gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd voltijds secundair onderwijs en deeltijds beroepssecundair onderwijs kan geen direct of indirect inschrijvingsgeld worden gevraagd.

Na overleg binnen de schoolraad bepalen de schoolbesturen de lijst van bijdragen die aan de betrokken personen kunnen worden gevraagd, evenals de afwijkingen die op deze bijdrageregeling worden toegekend. De bijdrageregeling wordt door middel van het school- of centrumreglement aan de betrokken personen meegedeeld. Zowel de bijdrageregeling als de schoolfacturen vermelden dat gespreide betaling mogelijk is evenals een contactpersoon tot wie de betrokken personen die dergelijke gespreide betaling wensen, zich kunnen richten.

Art. 36. De kosten van het onderwijs, verstrekt in scholen en centra of afdelingen voor onderwijs, tot stand gebracht door openbare of private personen, vallen ten laste van de schoolbesturen.

Aan de gefinancierde of gesubsidieerde scholen en die aan de bij de decreet en uitvoeringsbesluiten gestelde voorwaarden voldoen, verleent de Vlaamse Gemeenschap salarissen, salaristoelagen en werkingsbudget.

Art. 37.

Jaarlijks wordt een forfaitair werkingsbudget verleend om de kosten te dekken die verbonden zijn aan de werking en de uitrusting van de school, aan het kosteloos verstrekken van leerboeken en schoolbehoeften aan de leerplichtige leerlingen en aan de uitgaven voor de financiering van de investeringen.

Art. 111.

§ 1. Elk schoolbestuur maakt voor elk van zijn scholen, met uitzondering van de scholen van opleidingsvorm 4, type 5, die verbonden zijn aan een ziekenhuis of aan een residentiële setting, een schoolreglement op waarin de rechten en plichten van elke leerling worden vastgelegd.

...

§ 1bis. Het school- of centrubestuur informeert de betrokken personen over het school- of centrumreglement voorafgaand aan de inschrijving van de leerling en bij elke wijziging. Daarbij moeten volgende principes in acht worden genomen :

1° voorafgaand aan een inschrijving wordt het school- of centrumreglement schriftelijk of via elektronische drager aangeboden en verklaren de betrokken personen zich er schriftelijk mee akkoord;

2° bij elke wijziging van het school- of centrumreglement informeert het school- of centrubestuur de betrokken personen schriftelijk of via elektronische drager over die wijziging en de betrokken personen geven dan schriftelijk of digitaal akkoord. Indien de betrokken personen zich met de wijziging niet akkoord verklaren, dan wordt aan de inschrijving van de leerling een einde gesteld op 31 augustus van het lopende schooljaar;

3° het school- of centrubestuur vraagt de betrokken personen of ze een papierenversie van het school- of centrumreglement wensen te ontvangen;

4° een wijziging van het school- of centrumreglement kan ten vroegste uitwerking hebben in het daaropvolgende schooljaar, tenzij die wijziging het rechtstreekse gevolg is van nieuwe regelgeving.

§ 1ter (...)

(...)

Art. 112.

In het school- of centrumreglement moeten, voor zover van toepassing, minimaal de volgende onderdelen worden opgenomen:

(...)

6° de financiële bijdrageregeling voor de betrokken personen, de mogelijke afwijkingen en de contactpersoon binnen de school, het centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs of het centrum voor vorming van zelfstandigen en kleine en middelgrote ondernemingen voor vragen of opmerkingen dienaangaande;

(...)

** Decreet van 2 april 2004 betreffende de participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad* Artikel. 21

Het schoolbestuur of zijn gemandateerde legt ieder ontwerp van beslissing voor overleg aan de schoolraad voor als dat betrekking heeft op:

(...)

7° het opstellen of wijzigen van de volgende regelingen :

a) het schoolreglement;

(...)

** Omzendbrief SO 78 van 27 november 2001 betreffende zorgvuldig bestuur in het secundair onderwijs.*

5.2. Bevoegdheid

De Commissie is van oordeel dat zij, rekening houdende met de aangehaalde feiten en de geldende regelgeving, bevoegd is.

5.3. Beslissing

5.3.1. Kosteloosheid. Kostenbeperking. Kostenraming en ouderinformatie. Algemeen.

5.3.1.1. Kosteloosheid

De grondwet waarborgt de kosteloze toegang tot het leerplichtonderwijs. Uit de grondwet en de regelgeving secundair onderwijs volgt dat er in het door de Gemeenschap gefinancierde of gesubsidieerde secundair onderwijs geen direct of indirect inschrijvingsgeld kan worden gevraagd. Dit wordt bevestigd door het Arbitragehof (thans: het Grondwettelijk Hof) in zijn arrest nr. 28/92 van 2 april 1992. De regel van de kosteloze toegang tot het onderwijs impliceert dat de basiskosten voor het verstrekken van onderwijs ten laste vallen van de publieke of private personen die het initiatief nemen om onderwijs aan te bieden. Zij kunnen daarvoor wel door de gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd worden (cf. art. 36 Codex Secundair Onderwijs). De regel van de kosteloze toegang houdt geen recht op volledige kosteloosheid van het secundair onderwijs in. In genoemd arrest blijkt dat in de huidige stand van de regelgeving op het niveau van het secundair onderwijs de scholen van de ouders en de meerderjarige leerlingen wel een bijdrage kunnen vragen voor didactisch materiaal en voor bepaalde activiteiten en vormen van dienstverlening. Uitgesloten zijn evenwel kosten die behoren tot de basiskosten voor de organisatie van hedendaags onderwijs en een onderdeel vormen van de openbare dienstverlening van elke door de overheid gefinancierde of gesubsidieerde onderwijsinstelling.

Voor goederen en diensten waarvoor een bijdrage kan worden gevraagd mag niet meer worden

aangerekend dan de kosten van de geleverde goederen of prestaties. Deze kosten moeten kunnen worden verantwoord, onder meer vanuit de eigenheid van de doelgroepen in het secundair onderwijs. De gevraagde bijdragen moeten het kenmerk behouden van een kostprijs. Dat veronderstelt enerzijds dat het gaat om door de school effectief gemaakte kosten en anderzijds dat het goederen of diensten betreft die de betrokken leerling effectief heeft ontvangen.

Er moet een lijst worden opgesteld van de bijdragen die van de ouders kunnen worden gevraagd. Deze lijst moet voor overleg aan de schoolraad worden voorgelegd en bij inschrijving of voor de start van het schooljaar via het schoolreglement aan de ouders worden meegedeeld. De regeling moet ook de mogelijkheid tot het toestaan van afwijkingen vermelden. Onder afwijkingen worden specifieke maatregelen of tegemoetkomingen verstaan voor financieel minder gegoede gezinnen. Deze regeling moet voor overleg aan de schoolraad worden voorgelegd en via het schoolreglement aan de ouders worden meegedeeld.

5.3.1.2. Kostenbeperking in het secundair onderwijs. Kostenraming en ouderinformatie.

Het secundair onderwijs mag dan niet verplicht kosteloos zijn, dit belet niet dat “passende maatregelen voor het invoeren van gratis onderwijs” voor dat onderwijsniveau behoren tot de doelstellingen van het Kinderrechtenverdrag (art. 28, § 1, b). Met haar beleid voor kostenbeperking en bevordering van gelijke kansen wil de Vlaamse Gemeenschap genoemde doelstelling van het kinderrechtenverdrag invulling geven. Het komt elke inrichtende macht toe om zich met passende maatregelen in dit gemeenschappelijk beleid in te schrijven.

Een eerste stap in de ontwikkeling van een beleid van kostenbeperking ligt op het niveau van informatie en inspraak. Zo is decretaal voorgeschreven dat de lijst van de voor de ouders te verwachten geldelijke bijdragen voor overleg aan de schoolraad voorgelegd wordt. De regelgeving waarborgt daarmee het recht van inspraak bij het beoordelen van de noodzaak of het verantwoorde karakter van bepaalde kosten en het vaststellen van de hoogte daarvan. Van dit overleg kan gebruik worden gemaakt om op school een beleid en een cultuur van kostenbeperking uit te werken en te stimuleren. Het komt de schoolraad toe om aan de achterban van de schoolraad passende informatie te verstrekken over het gevoerde overleg en het daaruit voortkomend beleid.

De bijdrageregeling wordt in het schoolreglement opgenomen. De bijdrageregeling kan uiteraard geen uitgavenposten bevatten die ten laste vallen van de instelling. Verder moet, om aan de betrachtingen van de decreetgever en de noden van de ouders te voldoen, de bijdrageregeling volledig zijn en zo nauwkeurig als bij de aanvang van het schooljaar mogelijk is. Alle redelijkerwijze te verwachten bijdragen moeten worden vermeld. Een goede regeling zal ook transparant zijn opgesteld. Dat veronderstelt onder meer dat een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen verplichte en facultatieve bijdragen en de activiteiten die daar onder horen.

De Commissie heeft in het verleden herhaaldelijk gesteld dat ook de facturatie transparant hoort te zijn, zonder daarom voor elk onderdeel tot in het laatste detail gepreciseerd te moeten zijn. Ouders die wat dat betreft vragen hebben, moeten op hun verzoek wel een gedetailleerde verantwoording kunnen ontvangen. De school dient zich zo te organiseren dat de ouders daarvoor ook terecht kunnen en correct en zakelijk geïnformeerd worden.

5.3.2. Toepassing.

5.3.2.1. Schoolkosten

5.3.2.1.1. Aanschaf van opleidingsmateriaal en gebruiksmateriaal via externe partners

De verzoekster klaagt aan dat de facturen voor de aankoop van het opleidings- en gebruiksmateriaal bij aanvang van het schooljaar te hoog zijn. Zij kreeg in september voor meer dan 550 euro aan rekeningen mee voor het bestellen van materiaal specifiek voor deze studierichting. Dit moest allemaal binnen 14 dagen gekocht/betaald worden. In haar e-mail d.d. 4 december 2023 voegt zij er nog aan toe dat zij de volgende schooljaren graag een duidelijke lijst zou willen ontvangen waar op staat welk materiaal verplicht is en welk niet, alsook de mogelijkheid dit materiaal bij de firma of merk van eigen keuze aan te kunnen kopen.

De verwerende partij wijst erop dat niet al het materiaal in het vierde jaar verplicht moest worden aangekocht. Bij de start van het schooljaar werd een brief meegegeven betreffende “aankoop schoolmateriaal” (bijlage 5 van de verwerende partij). Volgens deze brief zou het opleidingsmateriaal van Pivot Point (428,61 euro), evenals materiaal bij Hairco (38,45 euro), Dirico (16,15 euro) en Districtos (9,00 euro) moeten besteld worden. De verwerende partij benadrukt dat hierin de volledige online cursus inbegrepen is en dat de materialen (levenslang) eigendom blijven van de leerlingen.

De Commissie bevestigt vooreerst het principe dat de keuze voor een bepaald pedagogisch project en de daarmee samenhangende leermiddelen behoort tot de autonomie en pedagogische vrijheid van het schoolbestuur (zie o.a. CZB/V/KSO/2016/374; CZB/KL/KSO/2012/311; CZB/V/KSO/2012/307). Hieruit volgt in beginsel dat de school kan bepalen dat welbepaald opleidingsmateriaal (zoals Pivot Point) en gebruiksmateriaal voor haar een verantwoord leermiddel uitmaakt met het oog op de realisatie van de leerplandoelstellingen en zij de ouders kan vragen dit aan te schaffen. Over die keuze op zich kan de Commissie zich niet uitspreken.

De school kan de leerlingen een lijst van aan te schaffen materialen bezorgen op basis waarvan de leerlingen het materiaal (zelf) op de vrije markt aanschaffen. De school kan echter ook bepalen of zij een initiatief neemt om studiematerialen die in de handel te verkrijgen zijn, bij wijze van dienstverlening zelf aan te bieden onder de vorm van verkoop of verhuur. De school kan ook afspraken maken met een firma waar leerlingen terecht kunnen om deze materialen aan te schaffen. De Commissie heeft in eerdere beslissingen en adviezen gesteld dat de vrijwilligheid daarbij de regel is en dat de ouders - behoudens een afzonderlijk te verantwoorden uitzondering – steeds het recht behouden om zich voor het studiemateriaal dat op de vrije markt voorhanden is, tot een andere aanbieder te wenden (zie CZB/KL/KSO/2009/245b; CZB/V/KSO/2012/307; CZB/V/KSO/2013/338).

Het waarborgen van die keuzevrijheid veronderstelt dan wel dat de school de ouders tijdig een nauwkeurig overzicht geeft van de aan te schaffen materialen en kostprijs waartegen ze worden aangeboden. Ook wanneer wordt beslist samen te werken met een externe aanbieder, blijft het de verantwoordelijkheid van de school om daarover vooraf transparant te communiceren. Het is niet aanvaardbaar dat ouders worden doorverwezen naar deze externe aanbieder zonder vooraf volledig te zijn geïnformeerd over welke de materialen zijn waarover de leerlingen voor de school verplicht dienen te beschikken. De verantwoordelijkheid van de school voor transparante communicatie houdt eveneens in dat ook bij latere communicatie met de ouders het onderscheid tussen verplicht aan te schaffen materialen en eventueel bijkomende, facultatief aan te schaffen, materialen steeds behouden blijft (zie CZB/V/KSO/2019/433).

De Commissie is aldus van oordeel dat de school de leerlingen een lijst van aan te schaffen materialen kan bezorgen en afspraken kan maken met een firma waar leerlingen terecht kunnen om deze materialen aan te schaffen. De Commissie benadrukt echter dat de vrijwilligheid daarbij de regel is en dat de ouders - behoudens een afzonderlijk te verantwoorden uitzondering – steeds het recht behouden om zich voor dat materiaal dat op de vrije markt voor handen is, tot een andere aanbieder te wenden.

Hierbij geldt dan wel dat de school de ouders hierover transparant dient te informeren, zoals verder zal worden besproken (zie punt 5.3.2.2.).

5.3.2.1.2. Aangerekende kost voor gebruik sportinfrastructuur:

In de tussentijdse factuur december 2023 zou ook een bedrag worden aangerekend van 0,50 euro voor “*Allerlei gebruik sportinfrastructuur*”. De verwerende partij heeft hierbij verduidelijkt dat gezien hun eigen sportaccommodatie de ganse week volledig volzet is, zij voor de lessen Lichamelijke Opvoeding op bepaalde momenten ook gebruik dienen te maken van externe (te huren) sportinfrastructuur voor de lessen Lichamelijke Opvoeding waarvoor zij dan deze minimale bijdrage doorrekenen aan de leerlingen.

De Commissie stelde inzake het gebruik van sportinfrastructuur eerder reeds:

“Elk schoolbestuur of inrichtende macht draagt de kosten van en de financiële verantwoordelijkheid voor de organisatie van het onderwijs in de eigen instellingen. De gemeenschap komt financieel tussen onder de vorm van salarissen, werkingsmiddelen en investeringsmiddelen (art. 67, § 1 Decreet basisonderwijs 25 februari 1997 en art 25 Schoolpactwet 29 mei 1959). Kosten die gemaakt worden voor de basisuitrusting en -werking van een school dienen dan ook gedragen te worden door het schoolbestuur. Daartoe behoort de inrichting van de lokalen nodig voor het organiseren van de verplichte activiteiten. Leslokalen, studiezalen, computerlokalen, laboratoria vragen een eigen infrastructuur. Voor het gebruik van deze lokalen kan aan de ouders geen bijdrage worden gevraagd. Dat zou neerkomen op een indirect inschrijvingsgeld. Verder is de Commissie van oordeel dat een refter ook behoort tot de basisinfrastructuur van een school. Voor het gebruik van dit kan evenmin een vergoeding worden gevraagd, wel voor de aparte dienstverlening die daarin wordt geboden (CZB/V/KSO/2008/227, 19 januari 2009).

Voor lichamelijke opvoeding zijn eindtermen goedgekeurd zodat het vak sowieso behoort tot de verplichte vakgebieden die elke gewone secundaire school moet organiseren. Ook deze activiteit vraagt een aangepaste accommodatie. Daaruit volgt dat de overheid ook aanvaardt dat door haar verschaft investeringsmiddelen mede kunnen worden aangewend voor de bouw van een sportzaal, of dat werkingsmiddelen voor de huur ervan worden gebruikt. Sommige scholen hebben een sporthal in eigendom, andere huren die, nog andere moeten al of niet tegen vergoeding, gebruik maken van door andere instanties geëxploiteerde infrastructuur. Maar de voorwaarden waaronder een school over een sporthal kan beschikken kunnen geen invloed hebben op de basisregel dat de school zelf de kosten moet dragen voor het organiseren van verplichte activiteiten. Er kan aan de ouders geen bijdrage worden gevraagd in de lasten van een bouwlening, of voor de huur van het gebouw, maar ook niet voor de toegangsprijs van een door derden geëxploiteerde sporthal (zie ook CZB/V/KSO/2003/12 van 2 juni 2003 en CZB/V/KSO/2004/82 van 6 december 2004)” (zie CZB/V/KSO/2009/238; zie in dezelfde zin CZB/KL/KSO/2012/315).

De lessen lichamelijke opvoeding zijn onderdeel van het realiseren van de eindtermen zodat het vak sowieso behoort tot de verplichte vakgebieden die elke gewone secundaire school moet organiseren. Elke school moet instaan voor de basisuitrusting die vereist is om het decretaal

verplichte onderwijsaanbod te realiseren. De lessen lichamelijke opvoeding vragen een aangepaste accommodatie.

De Commissie acht het niet aanvaardbaar dat een school die zelf niet over voldoende sportinfrastructuur beschikt voor de organisatie van alle lessen lichamelijke opvoeding, systematisch het gebruik van sportvoorzieningen van derden voor de organisatie van een aantal van deze lessen op forfaitaire basis aan de ouders en leerlingen gaat doorrekenen.

Dit sluit niet uit dat een school het aanbod in deze lessen partieel zou kunnen verrijken door een aantal bijzondere lessen te organiseren waarvoor een nog meer aangepaste infrastructuur vereist is en daarvoor het toegangsgeld mag doorrekenen aan de ouders van de leerlingen die aan de bijzondere lessen deelnemen (zie ook CZB/KL/KSO/2012/315).

5.3.2.1.3. Aangerekende kost “huur schooleigen materiaal”

In de tussentijdse factuur december 2023 zou verder ook nog een bedrag worden aangerekend van 6,00 euro voor “Allerlei Huur schooleigen materiaal”. De verwerende partij heeft hierbij verduidelijkt dat dit de ‘huur’ betreft van door de school ter beschikking gestelde atlassen, woordenboeken, laptops (enkel voor gebruik op school), alsook de licentie voor ‘Van Dale online’, ... Dit is niet altijd één-op-één materiaal, maar gemeenschappelijk materiaal dat in het lokaal ter beschikking is. Dit zou een bewuste keuze geweest zijn, zeker in de richtingen arbeidsmarktfinaliteit, net om deze leerlingen en hun ouders niet één op één op kosten te jagen door ook nog eens de aankoop/huurkoop van een laptop, een atlas, een rekenmachine, etc. te verwachten.

De Commissie heeft in het verleden al herhaaldelijk gesteld dat de kostprijs voor verplicht gestelde leermiddelen kan aangerekend worden op voorwaarde dat het om individualiseerbare leermiddelen en kosten gaat. Om van een individualiseerbaar leerinstrument te kunnen spreken, moet het gebruik ervan voldoende geïndividualiseerd verlopen (zie het standpunt van de Commissie m.b.t. het softwarepakket Academic Software: CZB/V/KSO/2016/379; CZB/V/KSO/2016/359). Daarentegen wordt het vragen van een bijdrage voor duurzame leermiddelen die voor een globaal gebruik bestemd zijn en binnen het patrimonium van de school blijven als een indirect inschrijvingsgeld beschouwd omdat een dergelijke bijdrage geen direct verband heeft met een duidelijk individualiseerbare dienstverlening van de school (zie CZB/VKSO/2007/171). Indien de individuele dienstverlening niet aantoonbaar is, is dit door de school zelf te bekostigen (CZB/V/KSO/2016/378).

Uit de toelichting dat de kost voor “huur schooleigen materiaal” betrekking heeft op gemeenschappelijk materiaal dat op school ter beschikking is, leidt de Commissie af dat het goederen betreft die niet individualiseerbaar zijn voor een bepaalde leerling. Het werken met een forfaitair bedrag voor een aantal uiteenlopende kosten staat op gespannen voet met de hoger vermelde voorwaarde dat de gevraagde bijdragen steeds het kenmerk moeten behouden van een kostprijs, wat enerzijds veronderstelt dat het gaat om door de school effectief gemaakte kosten en anderzijds dat het goederen betreft die de betrokken leerling effectief heeft ontvangen.

Daar waar het gebruik van het “schooleigen materiaal” niet voor alle leerlingen gelijk en niet voor alle leerlingen in gelijke mate kostenbesparend is, meent de Commissie dan ook dat de school de individuele dienstverlening die het aanrekenen van kosten in gelijke mate aan alle leerlingen kan verantwoorden, niet heeft aangetoond. De Commissie meent aldus dat het aanrekenen van een bedrag van 6,00 euro aan alle leerlingen voor “Allerlei Huur schooleigen

materiaal” niet beantwoordt aan de voorwaarden die uit de regelgeving met betrekking tot het aanrekenen van kosten in het secundair onderwijs volgen.

5.3.2.1.4. Kost voor verbruiksmateriaal (kleurproducten en shampoo, schoonheidsverzorging)

Naast het opleidings- en gebruiksmateriaal dat door de ouders/leerlingen moet worden aangekocht bij externe firma’s bij de start van het schooljaar (zie *supra* 5.3.2.1.1.), wordt door de school in de loop van het jaar ook nog de kostprijs van een aantal verbruiksgoederen aangerekend.

Zo zou door de school in december ook nog 5,00 euro voor “*materiaal: kleurproducten en shampoo*”, evenals 70,00 euro voor “*materiaal: schoonheidsverzorging*” worden aangerekend aan de verzoekster.

De verwerende partij stelt dat de eerste kost van 5,00 euro wordt aangerekend voor het verbruik van kleurcrèmes, balsem, shampoo, etc. tijdens de praktijklessen haarverzorging wanneer leerlingen werken op oefenhoofden of op elkaar. Wanneer leerlingen deze oefening uitvoeren op externe modellen of klanten, wordt deze kost gedragen door de leeronderneming van deze richting. De 70,00 euro voor materiaal schoonheidsverzorging betreft een kost die aangerekend wordt voor het verbruik van make-up, handverzorging, gelaatsverzorging, ... tijdens de praktijklessen schoonheidsverzorging wanneer leerlingen werken op elkaar.

Wat dergelijke verbruiksgoederen (haar – en schoonheidsverzorging) betreft, wijst de Commissie erop dat bij het beoordelen van de gevraagde bijdragen steeds moet worden nagegaan of er een verband is tussen het gevraagde bedrag en de daaraan gekoppelde dienstverlening aan een individuele leerling in een bepaalde groep. In dit kader kan in het secundair onderwijs een reële bijdrage verantwoord zijn voor verbruiksgoederen die individueel aan de leerlingen ter beschikking worden gesteld om daarna verbruikt te worden. Het zijn goederen of diensten van beperkte waarde die omwille van de eenvormigheid, de prijskorting en efficiënte klassenwerking globaal ter beschikking komen van een bepaalde groep leerlingen (zie CZB/V/KSO/2007/171).

Voor verbruiksgoederen die aan de leerlingen ter beschikking worden gesteld om daarna verbruikt te worden en waarvan het gebruik en de kost voldoende individualiseerbaar is, kan aldus wel een bijdrage worden gevraagd door de school.

Wel dient hierbij ook het principe van de vrijwilligheid te worden gerespecteerd: in beginsel moet steeds in de mogelijkheid worden voorzien dat gebruik wordt gemaakt van eigen verbruiksmateriaal dat ten minste voldoet aan de door de school bepaalde specificaties. Voor het in het geheel en op generieke wijze uitsluiten van dergelijke mogelijkheid, is voor de Commissie vereist dat hiervoor een omstandige motivering wordt gegeven en dat het als integraal onderdeel van het beleid inzake kostenbeheersing voorwerp van bespreking uitmaakt op de schoolraad (zie ook CZB/KL/KSO/2021/473; CZB/KL/KSO/2021/474).

5.3.2.2. Duidelijke communicatie en zoeken naar financiële oplossingen.

5.3.2.2.1. De verzoekster stelt dat zij nog vragen had bij wat nu al dan niet moest worden aangekocht en nam per mail contact op met de school. Volgens haar kon de school haar geen duidelijk overzicht bezorgen wat zij nu exact moest aankopen en wat niet, ook niet na expliciete vraag hierom. Graag zou zij volgende schooljaren een duidelijke lijst willen ontvangen waar

opstaat welk materiaal verplicht is en welk niet, alsook de mogelijkheid dit materiaal bij de firma of merk van eigen keuze aan te kunnen kopen.

Ouders mogen van de school verwachten duidelijk te worden geïnformeerd over de aanrekening van schoolkosten, zowel via een vooraf meegedeelde, in de schoolraad overlegde en in het schoolreglement opgenomen bijdrageregeling die hen toelaat bij de aanvang van het schooljaar een nauwkeurig zicht te hebben op de te verwachten bijdragen, als via een transparante facturatie.

Hoger werd reeds gesteld dat een goede bijdrageregeling transparant hoort opgesteld te zijn. Dat houdt voor de Commissie in dat de regeling alle normaal te verwachten uitgaven vermeldt, gedifferentieerd is naar leerlingengroepen, onderscheid maakt tussen verplichte en facultatieve uitgaven en op transparante wijze de onderscheiden uitgavenposten vermeldt (zie onder meer CZB/KL/P/KSO/2014/351).

De Commissie is van oordeel dat de bijdrageregeling van de verwerende partij hier niet aan voldoet.

In de bijdrageregeling wordt eerst een algemeen stuk opgenomen omtrent de kosten.

Daarna worden een aantal kostenposten afzonderlijk vermeld, zoals onder andere “*Handboeken, werkschriften & cursussen*”, “*Fotokopieën*”, “*Werk – en/of stagekledij*”. Hierbij wordt geen raming van deze concrete kosten vermeld. Wel wordt verder een kostenraming gemaakt per studierichting (exclusief boeken en laptop). Voor de tweede graad, studierichting 4 Haar – en schoonheidsverzorging bedraagt de raming van de jaarlijkse schoolrekening 445,00 euro. Er wordt niet verduidelijkt welke kostenposten hier concreet in vervat zitten. Wel wordt vermeld dat dit *niet* de boeken en laptop betreft.

Daar waar deze kostenraming per studierichting het bedrag *exclusief* boeken en laptop vermeldt, wordt verder nergens aangeduid wat dan wel de te verwachten kost voor *boeken* is. In het geval van de verzoekende partij blijkt dat dit nochtans een belangrijk bedrag (428,61 euro voor Pivot Point) zou betreffen. Inzake “*Gebruikersbijdrage laptopproject*” wordt vermeld: “*Bepaalde richtingen werken met een laptop op school. De ouder/voogd/leerling bepaalt een huur van € 7,5 per maand gedurende 10 maanden van het schooljaar. Dit komt neer op € 75 per schooljaar. In de rubriek bijlagen vindt u de gedetailleerde gebruikersovereenkomst.*” Het wordt niet verduidelijkt welke richtingen concreet worden bedoeld.

Verder wordt nog vermeld dat de onkosten voor meerdaagse extra murosactiviteiten apart van de gewone schoolrekening worden aangerekend. Opnieuw wordt hier geen raming of bedrag vermeld.

De bijdrageregeling in het schoolreglement van de verwerende partij vermeldt aldus *niet* op transparante wijze alle onderscheiden uitgavenposten, met aanduiding van de normaal te verwachten uitgaven, gedifferentieerd naar leerlingengroepen, met een onderscheid tussen verplichte en facultatieve uitgaven. Er wordt geen precisering geboden over welke concrete kosten tegen welk (te verwachten) bedrag door de school zullen worden aangerekend. Het vragen van een forfaitaire bijdrage die voor iedere leerling in een bepaalde studierichting geldt, zonder verantwoording van de kostprijs van de verschillende onderdelen beantwoordt niet aan deze vereisten. De Commissie is van oordeel dat de regeling daarmee een gebrek aan transparantie vertoont.

De Commissie kan erin komen dat het soms moeilijk kan zijn om voor bepaalde kostenposten het exacte bedrag te bepalen maar meent dat het mogelijk moet zijn om, op grond van ervaring uit het verleden, een raming van de te verwachten kost te maken. De Commissie verwacht van de school dat zij voor de posten waarvoor het exact bedrag niet kan worden bepaald, minstens een raming van de te verwachten kost in de bijdrageregeling opneemt (CZB/KL/KBO/2012/314).

In een afzonderlijke brief (bijlage 5 van de verwerende partij) wordt wel nog meer concreet opgesomd welke materialen bij de aanvang van het schooljaar moeten worden besteld, met vermelding van de prijs. De hierin opgenomen opsomming van materialen is echter niet opgenomen in de bijdrageregeling zelf. Bovendien bevat dit evenmin een volledig overzicht van de te verwachten uitgaven, waar hierin bijvoorbeeld geen sprake is van te verwachten uitgaven voor fotokopieën, voor verbruiksgoederen (kleurproducten en shampoo, schoonheidsverzorging, etc.) dewelke nochtans wel zullen worden aangerekend aan de verzoekende partij.

Daarnaast verwijst de verwerende partij nog naar de bestelformulieren (van diverse externe firma's) die werden meegegeven op 1 september en werden overlopen met de leerlingen. Uit deze bestelformulieren, evenals uit het e-mailverkeer tussen de verzoekende partij en de school blijkt dat het voor de ouders en/of leerlingen op basis hiervan niet voldoende duidelijk is/was welke goederen nu wel of niet verplicht moeten worden aangekocht.

De Commissie is van oordeel dat het transparanter en duidelijker kan. De Commissie roept de school op hierin stappen te zetten en werk te maken van een helder gestructureerde bijdrageregeling met voldoende gepreciseerde kostenposten. De Commissie herhaalt in dat verband dat een bijdrageregeling volledig, zo nauwkeurig mogelijk, en transparant dient te zijn, wat onder meer veronderstelt dat een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen verplichte en facultatieve bijdragen en de activiteiten die daar onder horen. De Commissie benadrukt verder het belang van het op basis van volledige informatie te voeren overleg met de schoolraad bij de totstandkoming van de bijdrageregeling.

5.3.2.2.2. De verzoekster stelt nog dat door de school geen rekening wordt gehouden met ouders die het financieel moeilijker hebben.

De Commissie wijst in dit verband op de verplichting om in de bijdrageregeling te voorzien in afwijkingen ten gunste van ouders die in sociaal minder gunstige omstandigheden verkeren en om in zowel de bijdrageregeling als elke schoolfactuur te vermelden dat gespreide betaling mogelijk is evenals de contactpersoon tot wie men zich moet wenden als die gespreide betaling wordt gewenst (art. 35 Codex secundair onderwijs; zie CZB/V/KSO/2019/433; CZB/V/GV/2022/476).

De Commissie acht het niet verzoenbaar met genoemde verplichting dat aan het gebruik maken van deze mogelijkheid het aanrekenen van een administratieve kost wordt gekoppeld (CZB/V/KSO/2016/372).

Eerder heeft de Commissie in dat verband ook nog gesteld dat de school financiële belemmeringen en betalingsmoeilijkheden kan vermijden door te voorzien in specifieke maatregelen of tegemoetkomingen (vb. afbetalingsplan, spaarsysteem, tussenkomst sociaal fonds) en daarnaast inspanningen te doen om financieel minder gegoede gezinnen maximaal te wijzen op andere vormen van ondersteuning die buiten de school om worden georganiseerd, bv. door de gemeente of het OCMW, of door de Vlaamse Gemeenschap (CZB/V/KSO/2017/387).

De hoger vermelde verplichting om in het schoolreglement een transparante, in de schoolraad overlegde bijdrageregeling op te nemen, omhelst ook een heldere communicatie over het door de school gevolgde beleid inzake schoolfacturen, betalingsmodaliteiten en achterstallige betalingen.

De Commissie herinnert er tenslotte nog aan dat betalingsmoeilijkheden nooit de rechten die een leerling aan zijn inschrijving in de school ontleent, mogen in het gedrang brengen. Zij adviseert met nadruk dat de scholen deze problematiek van de schulden zouden beschouwen als een aangelegenheid tussen school en ouder, waar de leerlingen zo weinig mogelijk in betrokken worden. Elke weerslag op de pedagogische verhouding leerling-school zou onaanvaardbaar zijn (CZB/V/GV/2009/242; CZB/V/KSO/2009/247; CZB/V/KSO/2013/338).

De Commissie stelt vast dat het volgende is opgenomen in het schoolreglement van de verwerende partij: *“Afbetalingsplan: Op vraag van ouders kan een afbetalingsplan opgesteld worden in overleg met de financiële dienst. Ouders die door het OCMW begeleid worden, kunnen een beroep doen op deze organisatie voor financiële steun bij culturele en sportieve activiteiten in de school.”*

De mogelijkheid om een afbetalingsplan op te stellen is dus effectief opgenomen in het schoolreglement.

Ook in een later bericht (d.d. 29 november 2023) wees de directeur van de school op de mogelijkheid om de factuur van de GWP en het voorschot gespreid te betalen, zolang het totale bedrag maar voor 1 maart betaald is.

De verwerende partij wijst er echter ook op dat de externe firma's waarmee wordt gewerkt niet meteen open staan voor gespreide betalingen. Bij Pivot Point bijvoorbeeld, waar de grootste aankoop dient te gebeuren, kan dit wel maar mits betaling van een bijkomende kost van minimaal 75,00 euro.

De Commissie heeft zich eerder reeds uitgesproken over de verantwoordelijkheden van een school, inzonderheid met betrekking tot de problematiek van betalingsmoeilijkheden bij ouders, wanneer zij de levering en facturatie van schoolboeken en ander schoolmateriaal uitbesteedt aan een externe commerciële organisatie. Zullen de betalingsmodaliteiten in principe door deze derde partij worden bepaald, dan heeft de Commissie eerder gesteld dat in dergelijk geval de school niet ontslagen is van haar zorgverplichting voor individuele probleemsituaties (CZB/V/KSO/2013/338). Daarbij ging de Commissie uit van het hierboven vermelde kader.

Dat een school bij het uitbesteden van de levering en facturatie van schoolboeken en andere studiematerialen gebonden blijft aan haar zorgverplichting voor probleemsituaties, houdt voor de Commissie in dat zij een samenwerking met een externe aanbieder dient tot stand te laten komen onder voorwaarden waarbinnen een sociaal verantwoord beleid binnen voormelde krijtlijnen verzekerd is. Ook wanneer ouders zich via dergelijke samenwerking tot een externe aanbieder wenden, blijft de school er verantwoordelijk voor dat dit gebeurt in een kader waarbij vroegere betalingsmoeilijkheden de toegang tot het aanbod niet in de weg staan en wordt voorzien in specifieke maatregelen of tegemoetkomingen voor financieel minder gegoede gezinnen opdat iedere leerling tijdig over de nodige boeken en/of materiaal zou beschikken. Voor de Commissie dient de school daarbij voor de ouders met vragen of problemen ter zake steeds het eerste aanspreekpunt te blijven. De Commissie onderstreept in dat verband het belang van de aanwezigheid van een unieke contactpersoon op school voor financiële kwesties. Daarbij aansluitend meent de Commissie dat de plicht van de school om vooraf transparant te

communiceren over betalingsmodaliteiten en mogelijke afwijkingen ook met betrekking tot het aanbod van studiemateriaal bij de externe aanbieder onverminderd blijft gelden (zie CZB/V/KSO/2019/433).

5.3.2.3. Dreiging met uitsluiting

5.3.2.3.1. De verzoekende partij wijst er nog op dat ermee werd gedreigd dat haar dochter niet meer zou mogen deelnemen aan de lessen zonder het nodige materiaal. Volgens de verwerende partij moet elke uitspraak echter in de juiste context geplaatst worden. Het materiaal is noodzakelijk om de lessen te kunnen volgen maar de leerkrachten hebben de schooldirecteur verzekerd dat nog nooit een leerling effectief de toegang tot de les werd ontzegd omdat hij/zij niet over het nodige materiaal beschikte.

De Commissie herinnert in dit verband nogmaals aan het hierboven reeds aangehaalde principe dat betalingsmoeilijkheden nooit de rechten die een leerling aan zijn inschrijving in de school ontleent, mogen in het gedrang brengen. Zij adviseert met nadruk dat de scholen de problematiek van de schulden zouden beschouwen als een aangelegenheid tussen school en ouder, waar de leerlingen zo weinig mogelijk in betrokken worden. Elke weerslag op de pedagogische verhouding leerling-school zou onaanvaardbaar zijn (CZB/V/GV/2009/242; CZB/V/KSO/2017/387; CZB/KL/KBO/2019/428; CZB/V/KSO/2019/433).

Zo adviseerde de Commissie eerder dat vroegere betalingsproblemen geen verantwoording kunnen zijn om bepaalde leerlingen uit te sluiten van de verdere dienstverlening (zie CZB/V/KSO/2009/247, CZB/V/KSO/2013/338).

De Commissie wees er eerder reeds op dat het uitsluiten van leerlingen van de in de school georganiseerde verdeling van studiemateriaal dat in de handel te verkrijgen is, bijna onvermijdelijk moet leiden tot een ongunstige situatie voor de betrokken leerlingen (bv. een minder vlotte start van het schooljaar – zie CZB/V/KSO/2009/247; CZB/V/KSO/2013/338; CZB/V/KSO/2017/387). Hetzelfde kan worden gezegd met betrekking tot het uitsluiten van leerlingen bij de (actieve) deelname aan de lessen. De Commissie gaat er van uit dat een dergelijk beleid voor de betrokken leerling gemakkelijk een stigmatiserend effect kan hebben ten aanzien van de leerlingengroep, wat in strijd is met de doelstelling van een maximaal gelijke behandeling. De Commissie adviseert met nadruk dat de scholen de problematiek van de schulden zouden beschouwen als een aangelegenheid tussen school en ouder, waar de leerlingen zo weinig mogelijk in betrokken worden (vgl. CZB/V/KSO/2009/247; CZB/V/KSO/2013/338; CZB/V/KSO/2017/387; CZB/V/KSO/2019/433).

5.3.2.4. Ontnemen van leerkansen

5.3.2.4.1. Van de leerlingen wordt verwacht dat zij bepaalde technieken kunnen uitvoeren op modellen, zowel qua haarverzorging als qua schoonheidsverzorging.

De Commissie kan aannemen dat niet alle oefeningen op andere leerlingen kunnen worden uitgeoefend, maar dat soms ook een extern model nodig is (bijvoorbeeld voor het oefenen van snit en haarkleuring).

Uit de toelichting van de verwerende partij blijkt dat zij in de eerste plaats verwachten dat de leerlingen zelf externe modellen aanleveren. Daar waar sommige leerlingen geen externe modellen kunnen aanbrengen, levert de verwerende partij de nodige inspanningen om hiervoor

een oplossing te zoeken en dit teneinde te vermijden dat effectief leerkanalen zouden worden ontzegd aan de leerlingen.

De Commissie meent dat er in hoofde van de verwerende partij op dit punt, gelet op de inspanningen die zij levert om alternatieven te zoeken voor het meebrengen van een eigen model, geen gebrek aan zorgvuldigheid kan worden vastgesteld.

5.3.3. De Commissie komt tot volgende beslissing:

De in het schoolreglement opgenomen bijdrageregeling vertoont een gebrek aan transparantie. Een bijdrageregeling moet alle normaal te verwachten uitgaven vermelden, gedifferentieerd zijn naar leerlingengroepen, onderscheid maken tussen verplichte en facultatieve uitgaven en op transparante wijze de onderscheiden uitgavenposten vermelden.

Het aan te kopen opleidingsmateriaal (Pivot Point) en gebruiksmateriaal (via Hairco, Dirco, Districtos, BellaPierre e.a.) kan door de school enkel *op vrijwillige basis* worden aangeboden. Om de keuzevrijheid van ouders en de leerlingen te garanderen, dient de school vooraf transparant te communiceren over de aan te schaffen materialen en de kostprijs waartegen ze worden aangeboden.

Bij de verbruiksgoederen moet steeds worden nagegaan of er een verband is tussen het gevraagde bedrag en de daaraan gekoppelde dienstverlening aan een individuele leerling in een bepaalde groep. Enkel voor het verbruiksmateriaal dat individualiseerbaar is, kan een bijdrage worden gevraagd door de school. Hierbij dient dan eveneens steeds het principe van de vrijwilligheid te worden gerespecteerd.

De aangerekende kost voor gebruik sportinfrastructuur evenals de kost “*huur schooleigen materiaal*” betreffen kosten die niet kunnen worden doorgerekend aan de ouders.

De klacht is in de aangegeven mate gegrond.

De Commissie nodigt de verwerende partij uit om uiterlijk binnen de twee maanden na de ontvangst van de beslissing mee te delen hoe zij aan de beslissing van de Commissie gevolg heeft gegeven of plant te geven.

5.4. Sanctieregeling

Artikel VII.5 codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016 bepaalt dat de Commissie, wanneer zij oordeelt dat een klacht gegrond is, kan beslissen om een gedeeltelijke terugbetaling van het werkingsbudget van de betrokken school op te leggen. De terugvordering of inhouding kan echter niet meer bedragen dan 10 procent van dat werkingsbudget en kan er niet toe leiden dat het aandeel in het werkingsbudget dat bestemd is voor personeelsaangelegenheden in absolute cijfers kleiner wordt dan wanneer de maatregel niet zou getroffen zijn.

Deze sanctie wordt slechts uitvoerbaar de dag nadat de termijn om beroep in te stellen bij de Vlaamse regering verstreken is.

Voorafgaandelijk aan het opleggen van een sanctie nodigt de Commissie het betrokken schoolbestuur uit om de bestreden rechtshandeling in te trekken of te herzien of in een passende genoegdoening te voorzien.

De Commissie nodigt de verwerende partij uit om haar uiterlijk binnen de 2 maanden na de ontvangst van deze beslissing mee te delen hoe zij aan de beslissing van de Commissie gevolg heeft gegeven of plant te geven.

6. BEROEP

Tegen een beslissing van de Commissie kan binnen een termijn van zestig kalenderdagen die ingaat de tweede dag na de postdatum van de betekening van deze beslissing, bij aangetekend schrijven een beroep bij de Vlaamse Regering, in de persoon van de Minister van Onderwijs, ingesteld worden (met een afschrift aan het secretariaat van de Commissie).

Brussel, 20 februari 2024

Frederik Stevens
Waarnemend Secretaris

Bengt Verbeeck
Voorzitter